

IV

Glosar istroromân-dacoromân.

Din Jeiăni, unde petrece câțva timp, îi trimite GLAVINA lui A. Viciu un mic *Glosar* (scrisoarea din urmă poartă data 26 Septemvrie 1904), inedit până acum. Il reproduc la acest loc (îndreptând numai câteva stângăcii evidente) cu ortografia originală, care nu se deosebește mult de cea din *Glosarul* reproduș mai sus. Atâta doară că el distinge de astădată une-ori pe *ă*, însemnându-l cu un *a*. Despre acest sunet el scrie către A. Viciu (Aprilie 1905): «Și în Jeiăni se aude sunetul *ó* [= *oa* în ortografia noastră mai veche] sau *üa*, nu *oa* cum zice Weigand în scrierile sale, de ex. *măie* = *müaie*». Pentru sunetul în care se confundă *č* și *ț* el scrie de astădată — după ortografia ungurească — *cs*, iar pentru consonanta fonică corespunzătoare: *ss*. Am arătat în note de câte ori se găsește în manuscris *c* îndreptat în *cs* și *z* îndreptat în *zs*, sau forme cu *c* adăugate în parentez după cele cu *cs*.

Observările făcute sub III cu privire la dacoromânismele lui Glavina sânt confirmate și prin acest *Glosar*. Le relev ez uneori în note.

Câteva file din manuscrisul lui Glavina lipsesc, ceea ce explică de ce unele litere ale alfabetului sânt atât de sărace.

A

- Abrei, pl. -rei = păgân (care nu crede în Dumnezeu) ¹⁾
 albiră, pl. -re = albină
 alur, pl. -re = alun: anu csesta va da Domnu csudé alure ²⁾
 ahtéi, -teit, -tesk = a se grăbi
 arde, ars, ard = ard: kărburul nostru dela Jeiăni arde čaro bire ³⁾
 arel, pl. art. -lurile = inel
 armaru, pl. art. -rurile = dulap
 ârt, pl. art. ârturile = nașul ⁴⁾ opincei
 asir, pl. asir = măgar: Ljepuru csesta are ureklji mar ka și asiru nostru

B

Babă, pl. art. babele = babă: baba nostré vred va muri
 băieru, pl. art. băierele: este o legătură de coloare roșie, făcută de fetele române; cu legătura aceasta se leagă fetele și muierile peste mijloc; este de lână, de coloare diferită, în grad mai mare roșie sau verde: Mai

¹⁾ *La origine, desigur «evreu».*

²⁾ «auzit dela un cioban din J.».

³⁾ «auzit dela birăul din J.».

⁴⁾ = *nasul, adică «gurguiub».*

mușat bajerul lu csa fété⁵⁾. Femeile bătrâne din J. își fac în vârful capului un fel de înfășurătură care se numește b a i e r u.

baticsa, la Rom. din Susgnevița m a c s o l a, este un fel de ciocan scurt de lemn, cu cap gros; se folosește la baterea unei plante cu numele s é r k: Cu baticsa dela fratele mev, ren tucsi sêrkul⁶⁾.

băzdă, pl. art. -dele = hamurile la trăsură: băzdele csaste av kostéit csudé pinez

becsug, pl. art. -gurile = bumb: Becsugu vostru ie de oș

benevreke pl. = cioareci: de kács anj arecs⁷⁾ benevrekele csaste?⁸⁾
— Ei, veé de trei anj de zile.

beri, -rit, -resk = a ceti

bét, pl. bécs⁹⁾ = beat

betâr, pl. art. -ri = bătrân

biľj, pl. art. -ľjurile: un fel de acoperământ de pat, de lână albă; se face sau de Români din J., sau se cumpără: Csest biľj ie éaro de burea láré.

bliskea, -két = fulgeră: Csasta nopte cserul éaro bliskea.

bob, pl. art. -burile = bob

bocsă¹⁰⁾, pl. art. -csele = glajă: Bocsă csasta ie de stiklé.

bovanéi, -nóit, -nesk = a aruncă după cineva cu pietre.

bovonă, pl. -ne = bolovan, pietrele cu cari se aruncă după cineva: Bovónéle cu karú (!) am bovonéit pe neprijateljii nostri a fost mar.

bracsu, pl. art. -csurile = 1 metru

bragheși = pantaloni

brukvi și brukvics, pl. art. -csi = cuie în talpă la păpuci

bunar, pl. bunari = fântână

busi, -sit, -sesk = a lovi

Cs

Csafă (!), pl. art. csafele = partea dindărăt a capului

csaia¹¹⁾ = tată

csare, cserut, csar¹²⁾ = a căuta: Io am întrebă (!) dela fratele mev neka-m daie bé vir.

csep, pl. art. csepurile = cep

⁵⁾ «auzit dela un june din J.».

⁶⁾ «auzit dela un cărbunar».

⁷⁾ cor. din areși.

⁸⁾ «întrebare pusă de mine».

⁹⁾ cor. din béși.

¹⁰⁾ cor. din boță.

¹¹⁾ nesiguranța lui Gl. e mare: mai întâiu dă formele: pl. csacsi, sing. csacse, art. csacsele, ex. csacse mev e mic éaro bur; apoi dă o formă csai, plur. csajurile.

¹²⁾ în scrisoare dă explicarea: Verbul csar se folosește la Jeâni: prezintele e: io csar, tu cseri, ie (ia)csare, noi csaren, voi csarecs, ielj (iale) csaru: ex. io am csarut dela fratele mev, neka-m daie bé vir: la Jeâni e cunoscut și verbul întreb.

- csepelă¹³⁾, pl. art. -pelele = partea piciorului de sub genunchiu.
 cser, pl. cseri = un fel de stejar ce crește drept către cer (!)¹⁴⁾:
 Csesta cser ie drit ka și ielva¹⁵⁾.
 cser, pl. art. -rurile = cer: Godina¹⁶⁾ kadavé din cser.
 cserbicsă, pl. art. -csele = partea dindărăt a gâtului: Ma are jurele
 csela cserbicsa grosea!
 cserta, -tat, me csert = certă
 csespi, -pit, -pesk: se zice despre arbore când crește¹⁷⁾: Alurul a
 posnit csespi.
 cest = acest: Csasta polje¹⁸⁾ se va se obikné cseva?¹⁹⁾
 csicsă, pl. art. -csele = țigă: Ma are fata csasta mușate csicse!
 csigan²⁰⁾, pl. art. -niî = țigan: Csiganii aru koze négrea.
 csigar²¹⁾ = țigară: Lu fecsori din Zeiăni le piază éaro pipéi csigare²²⁾
 csikur²³⁾ = mai multe alune când se țin laolaltă
 csindra = violină
 csipé, -péit, -pesk = tăia
 csitorile = un instrument din care cântă ciobanii din Zeiăni²⁴⁾, de
 forma fluerei ciobănești din Transilvania, numai cât csitorile-s duble
 și mai groase.
 csizibe = struguri uscați
 csukar, pl. art. -karurile = zahăr: Csukărul (!) ie éaro duljese
 csur, pl. art. -rurile: este un obiect pentru curățirea grâului sau a
 celorlalte bucate: Csurul csesta ie ab ka și laptele.

C

Ca = acasă²⁵⁾: kând vecs i²⁶⁾ cá²⁷⁾
 cícotina²⁸⁾ = drac²⁹⁾

¹³⁾ cor. din țepelă.

¹⁴⁾ etimologie populară interesantă.

¹⁵⁾ explicat prin pinus.

¹⁶⁾ tradus: ploaia.

¹⁷⁾ cor. se întufoșează.

¹⁸⁾ tradus: câmpie.

¹⁹⁾ «auzit dela un fecior tânăr».

²⁰⁾ în parentez: țigan.

²¹⁾ cor. din țigar.

²²⁾ «auzit dela birăul (= primarul) satului».

²³⁾ cor. din cícur. Pentru etimologie cf. II § 199.

²⁴⁾ cor. din Jeiăni.

²⁵⁾ «este făcut din a acasă».

²⁶⁾ «acest i este făcut din m e r g e prin schimbări pe care nu le pot ști, dar se zice și m e r g e (!)».

²⁷⁾ «sau kasés».

²⁸⁾ în parentez: tyityotina.

²⁹⁾ «este un similar de a lui dracu».

D

Dăhné (!), -nit, -nesc = miros

dărcsi, -csit, mẽ dărcsesk = fug

dărcsje ³⁰⁾ = rubidă ³¹⁾, un fel de spin, numai cât dărcsje e femenin:

De dărcsje se pote facese buré graie ³²⁾

dărsé, -sit, me darsesk (!) = mă dau pe gھیată (fără patine)

dărzală, pl. art. -zalele = partea de lemn de unde se ține cu mâmile de oarecare obiect, coadă: dărzala de sekure nu-ı grosă

de csa = de acea

dende = de unde: dende viri? ³³⁾

decsin = dincolo: Fracsi ³⁴⁾ nostri ăș dincolo (!) de Ungarie

derupoiı = din dărăt

deșartă = desartă (!), golă (!)

dezélă, pl. art. -zélele = ținut, regiune: Vi se obiknea dezela nostré ³⁵⁾?)

dim, pl. art. -murile = fum ³⁶⁾: Dimul de karbure ie negru éaro ³⁷⁾

dimnjak, pl. art. -kurile = horn

Dor: Nume de familie: Numele mev ie Dor

duré, durut, dore = dureă: me dore éaro măra, picsorele și kapu ³⁷⁾

F

Facsol ³⁸⁾ pl. art. -lurile = batistă: Fetele (!) din Zeiăni aru mușate facsole ³⁹⁾

faglă, pl. -le = faclă

faglea, -léit, -lesk = taiu în cărbune

fântără, pl. art. -rile = fântână: în kraiu ⁴⁰⁾ de Zeiăni se află o betără fântără

farlenjaku: un fier cu care se taie în bucăți faclia, ca să apuce mai ușor foc.

fétă, pl. art. fétele = fată: Fétele din Zeiăni se portă musat

féticsă ⁴¹⁾ pl. art. féticsele = fetică: Noi aren csudé mușate féticse ³³⁾

fir, pl. art. firurile ⁴²⁾ = fân: Anu csesta va fi zsalık fir ⁴³⁾

³⁰⁾ cor. din dărcsle.

³¹⁾ astfel se numește la Susmieița spinul.

³²⁾ tradus: gard.

³³⁾ «auzit dela un cărbunar».

³⁴⁾ cor. din Frați.

³⁵⁾ «auzit dela un bătrân cărbunar».

³⁶⁾ în traducere s'a dat tot dim.

³⁷⁾ «auzit dela un bătrân».

³⁸⁾ cor. din fațol, în parentez facol.

³⁹⁾ cor. din fațole.

⁴⁰⁾ tradus: ținutul.

⁴¹⁾ cor. din fėtiță, în parentez fétică.

⁴²⁾ scris greșit fururile.

⁴³⁾ «auzit dela un păcurar».

firtuh, pl. art. -hurile = un brâu larg cu care se leagă femeile peste jumătate ⁴⁴⁾: Fetele din Zeiăni portă firtuhuri.

fóle, pl. art. fólele = foale ⁴⁵⁾, un instrument muzical. Toți ⁴⁶⁾ Românii din Istria «sviră». Se face din coaja ⁴⁷⁾ de oaie. După ce belesc pe oaie, o rad bine, după aceea caută ca să n'aibă nici o gaură pe corpul ei, decât la cap și coadă. După ce se uscă bine, la coadă o bine leagă ⁴⁸⁾ ca să nu meargă aerul din ea. La gaura unde a fost capul, acolo ei pun o canelă de os, pe care suflă în «fole», până ce se umflă, iar când se umflă, îndată începe (!) «folele» să deie un glas muzical puternic. O parte a «folelui» se ține în mâni, la capătul căruia se află misnicsele; misnicsele este (!) de asemenea un instrument de os galben, ca și csitorile, numai nu-s așa de groase și sânt mai fine și mai frumoase. Pe ele se află nouă găuri, pe o parte cinci, pe cealaltă patru. Cu ajutorul acestui instrument muzical se «sviră» bucata ce se dorește.

fraiar = iubitul unei fete

fraiêi, -ieit, -iesk = peți

frasir, pl. art. -siri: un fel de arbore

frisăk = proaspăt: Se vecs ⁴⁹⁾ munka, noi aren kaş frisăk

fundarilj = lapte acru

furcă, pl. art. furcsile = furcă: Ku furka se torcese lâra

fuş, art. fusu (!), pl. art. fuşurile = fus: Fără de fuş nu se pote torcese.

G

Gambă, pl. art. -bele: un lemn în formă de U, cu ajutorul căruia se leagă boii la jug: Kapu lu bovu se pure în gambé.

gardu, pl. art. -durile = poartă împletită, împletitură: Gardu se face din lemne uskate.

gârkjan, pl. art. -ni = osul ce iese din gât înainte ⁵⁰⁾

gârmi, -mit, -mesk = dudue: ân vére csudé gârmea

glaz ⁵¹⁾ pl. art. -zurile = pahar: ku glazu se bé vir.

gljevaricsă ⁵²⁾ pl. art. -csele = clăia de cărbune

gmaină, pl. art. -nele = s a r a i a = o m e i c s i: un fel de grădină mare în apropierea unei căsi, în care se află spine și iarbă, pentru vite: Okolô de Zeiăni se află éude omeicsi.

⁴⁴⁾ = mijloc.

⁴⁵⁾ = cimpoi.

⁴⁶⁾ scris istoromânește: toc.

⁴⁷⁾ istoromânism, în loc de «piele (= burduf)».

⁴⁸⁾ topică istoromână.

⁴⁹⁾ «nu: veți!»

⁵⁰⁾ = laringe.

⁵¹⁾ cor. din glaj.

⁵²⁾ în parentez gljevarică.

graiă, pl. art. -iele = gard: Graiurile ⁵³⁾ se fak mai mund din spire
 grașcă, pl. art. -șkele = grindină: grașka csudea facse skodea ⁵⁴⁾
 lu omiri
 grom, pl. art. -murile = grom ⁵⁵⁾
 grosū, pl. art. -rile: un fier ce stă după foc: La sakă (!) kasă (!) după (!)
 fok moré fi grosū
 grotă (!), pl. art. -tele = bolovan

H

Haljă, pl. art. -ljele = capot de iarnă
 hartă, pl. art. -tele = hărtie
 hârbăt, pl. -turile = spate
 hitea, -tit, -tesc = aruncă
 hlapăcs ⁵⁶⁾ pl. art. -csi = slugă
 hljer, pl. art. -ri = un fel de șoarece
 hodină, pl. art. -nele = ploaie
 hram, -murile = odaie

I

Iaketă = un fel de sac ce-l cumpără Rumerii
 iarăm, pl. art. -murile = jug
 iezdi, -dit, -desk = călări
 încseleze ⁵⁷⁾, -les, -leg = z e t a m p i = înțelege: Zeiăneani încseleg
 bire vorbi taliianski
 înkărka, -kat, înkark = încărcă: fétele înkărcate portu kârburu
 înkocs = încoace: viro înkocs féto
 înkolo = încolo
 iopă, pl. art. -pele = un fel de laibăr de lână
 irimă, pl. art. -mele = inimă

K

Kârt, pl. art. -turile = cârt ⁵⁸⁾ ce sapă în pământ
 kurazân = curajos: io-s kurazân

⁵³⁾ îndreptat: graiele.

⁵⁴⁾ tradus: stricăciuni.

⁵⁵⁾ = tunet?

⁵⁶⁾ în parentez: hlapăc.

⁵⁷⁾ cor. din înțelege.

⁵⁸⁾ istroromânism pentru «cârțiță».

L

Laibacs, pl. art. -csurile = jiletcă de pânză
 lâra, pl. art. -rile = lână
 lasti, -tit, -tesk = străluci
 lazanj: un fel de mâncare de forma tăiețelilor
 ledit = om neînsurat
 leșă⁵⁹⁾, pl. art. leșele : un fel de poartă împletită
 ljustină (l), pl. art. -nele = coajă
 lopă, pl. art. -pele = șură
 lopată, pl. art. -tele = lopată
 luri = Luni

M

Meriz, pl. art. -zurile = umbră
 misnicse v. *fole*

N

Nată, pl. art. -tele = frunza verde de crumpene⁶⁰⁾ sau de nap
 neberi, -rit, -resk = adună
 neginjé, -njéit, -njesk = atârână
 nevastă = pl. art. -vestele = nevastă. Dar la Români din Istria are și
 alt înțeles care se folosește foarte mult: fratele oarecărui s'a însurat
 după o fată; după ce fata vine în casa tânărului pe care l-a luat, toți
 din casa aceea o chiemu⁶¹⁾ de nevastă.
 nucséi, -cséit, -csesk = a folosi
 nuk, pl. art. -csi = nuc
 nuntru = înlăuntru

O

Obikni, -nit, -nesk = place
 obri, -rit, -resk = rade
 ognjiste, pl. art. -tile = locul unde se face foc
 olă, pl. art. olele = oală
 oplecs, pl. art. -csile: o cămașă scurtă la fete, până subt țâțe
 opucsi = a pune ceva bine
 orb = orb
 os, pl. art. osurile = os

⁵⁹⁾ îndreptat din leșă.

⁶⁰⁾ = cartof.

⁶¹⁾ conjugare istroromână (*jel' cl'emu*): înțelesul e « o numesc, îi zic ».

orz, pl. art. -zurile = orz
 osljopavi, sljopit (!), sljopesk = șchiop
 osnazi, -zit, -zesk = a curăți
 oste, pl.-stile = oaste

P

Pâlj, pl. art. -ljurile = un obiect de pleu ⁶²⁾ cu care se bea apa
 pama de picșor = talpa piciorului
 pâre, pl. art. -rele = pâne
 pârprenica v. *zărni*
 parte, pl. art. părșile = parte
 pârtu = un acoperemânt de masă
 parun = beat tare
 pasă, pl. art. -sele = pășune
 pat, pl. ar. -turile = pat
 peană, pl. -ne = peană
 peduklj, pl. art. -klji = păduche
 per, pl. art. -ri = peri
 peta = partea dindărăt a piciorului
 petljéi, -ljéit, -ljesk = cerși
 pisk, pl. art. piskurile = cea ce se ține în gură când se *sviră* din *fole*
 piskelicéi (!), -cséit, -csesk = a fluiera
 pladânj, pl. art. -njurile = un tier ⁶³⁾ de «pemint»
 plavéi, -véit, -vesk = notă
 pobăiăcsu: cu ce se bate în un butoiu, când e încă nou, spre a sta
 bine pe el cordele ⁶⁴⁾ ce le are, iar peste pobăiăcs se bate cu macșola
 pocsârjnjenka: e cea mai nouă și mai modernă rochie la fetele din
 Zeiâni
 popă, pl. art. -pi = preot
 popâr, pl. art. -rurile = biber ⁶⁵⁾
 popiséi, -séit, -sesk = a înscrie
 Popovics: nume de familie
 portea = interesă: ce-cș csie portea ke iel ie bogat?
 posenică ⁶⁶⁾, -cșele = sâmburele din nucă
 poteci, -csit, -csesk = a-și trage originea
 potplat, pl. art. -turile = talpa dela un papuc ⁶⁷⁾
 prenc ⁶⁸⁾ = pe aici
 preză, pl. art. -zele = lâna, după ce s'a tors

⁶²⁾ = *timichea*.

⁶³⁾ = *farfurie*.

⁶⁴⁾ = *cercurile?*

⁶⁵⁾ *cor*. piper.

⁶⁶⁾ în *parentez*: *posenica*.

⁶⁷⁾ = *ghetă*.

⁶⁸⁾ în *parentez*: *prenc*.

pridivák: un fel de nume de care se folosesc toți Români din Istria;
 ori și care casă are un pridivák^{68 a)}
 prost, pl. art. -sti = prost
 provărea, -rit, -resku = deșteptă (!)
 pruzi, -zit, -zesk = ridică
 puhné, -nit, -nesk = a sufla
 pumăn, pl. art. -mnurile = pumn
 purecs, pl. art. -csi: purece
 putea, putut, pot⁶⁹⁾ = putea
 putrihu: un vas de lemn de 3—6 litri, în care Români, când lucră
 sau cosesc, țin apă sau vin sau alte băuturi.

R

Racse⁷⁰⁾ = rece: mnja fost racse
 rada: rea rada = bucuros, io rés rada = aș dori; io am rada
 reskucsicséi, -cséit, -csesk = a desbumbă
 rolu de sporget = gura hornului
 roz de hnea = florile unui arbore
 rozsa de kokot = creasta cocoșului
 rozsé, -zit, -zesk = înflori
 ruhă, pl. art. ruhele = lepedeu⁷¹⁾
 rukéi, -kéit, -kesk = a urlă⁷²⁾ din corn după vaci
 ruzé, pl. art. -zele = vițe de vie
 ruzsdi = a culege struguri
 ruzsditu pl. art. -turile = cuelsul strugurilor

S

Sai, art. saia, pl. art. saile = ceea ce rămâne în horn de fum⁷³⁾
 saia v: tot hornul și casa unde este ceva înegrită⁷⁴⁾ de saï se chiamă
 s a i a v o
 sakdir = în tot locul
 sâmburu, pl. art. -rele = sâmbur
 Sanka: un nume de fată
 sapa = săpă
 sară, art. sara, pl. sare (!) = sare

^{68 a)} = poreclă < cr. pridavak.

⁶⁹⁾ probabil dacoromânism; am așteptă pok.

⁷⁰⁾ în parentez race.

⁷¹⁾ = cearșaf.

⁷²⁾ = sună, buciună.

⁷³⁾ = funingine.

⁷⁴⁾ istroromânism II § 219.

sātu: bucăți de miere ⁷⁵⁾

sea = șa ⁷⁶⁾ pentru cal

senkéi, -kéit, -kesk = a da ⁷⁷⁾

sêrk, pl. art. -kurile: plantă de culoare verde închisă, înaltă de 1 ½-2 m.; trunchiul îi este gros ca și un băț mijlociu de plimbare. Fructul lui este în forma pumnului și se află pe partea superioară a trunchiului, cu o grămadă de bobite negre roșietici, pe cari bobite, după ce-s uscate bine, se le ⁷⁸⁾ macină și astfel se capătă o făină foarte albă, dar cu toate acestea pânea din ea devine neagră-roșietică, de un gust dulce, pe care pâne Românii o mănâncă cu mare poftă. Partea superioară a corpului, de unde s'a luat fructul, se folosește la facerea măturilor: ku baticsa ⁷⁹⁾ de la fratele mev, ren trocsi sêrkul ⁸⁰⁾.

șine = șine de fier (!)

sită, pl. art. -tele = sită

sivast = încărunțit

skadânj = cotețe

skorcsa = scoartă

skrelub: ceea ce se face de-asupra laptelui după fierbere

skuta: este conținutul din zer după ce se face cașul

slanină = slănină

siia, pl. art. siile = bancă țărănească pentru a ședeă; un fel de arbore care se află în apropierea apelor

sipāk: un fel de spin, care are flori roșii, precum și fructe roșii, care-s bune de mâncat și de un gust dulce

skiorită, pl. art. -țele = poveste

smrika: un fel de brad sălbatic, mic ⁸¹⁾

smutlake = draci

sore, art. sorele = soare

sopăcs ⁸²⁾ = omul cel ce zice din *fole* sau din *surli*

sopi, -pit, -pesk = a zice din *fole*

spara, sparut, spar = spăria

sparzse, spart, sparg = sparge

spate, art. -tele (fără plur.) = spate

spikéit: este un desemn făcut pe bătele ciobănești

spir, pl. art. -rele = spin

spuravea, spus (!), spur (!) = spune

spurget, pl. art. -turile = sporhert ⁸³⁾, coptor ⁸⁴⁾ pentru fierbere

⁷⁵⁾ = *fagur* < cr. sat «idem».

⁷⁶⁾ *scris* sea.

⁷⁷⁾ în înțeles de «a dăru», precum arată originea (germ. «schenken»).

⁷⁸⁾ *istororomânism*.

⁷⁹⁾ *cor. din* bațița.

⁸⁰⁾ «cauzit de la un cărbunar».

⁸¹⁾ *Juniperus communis*, cf. *smritșe la* Byhan.

⁸²⁾ în parenteză *sopăcs*.

⁸³⁾ *ardelenism* (= germ. *Sparherd*).

⁸⁴⁾ *istororomânism ca formă, ardelenism ca sens*.

stâklă, pl. art. -klile = stăclă
 stakoru: un fel de șoarece mare
 stanjga = lemnul cel mare de la car ⁸⁵⁾ de unde se înhamă boi sau cai
 stavă, pl. art. -vele = claie
 stâza = poteca
 strêmb = strêmb
 sudra = grindină mică
 sui, suit, suesk = sudui
 sulacséi, -cséit, -csesku = glumi
 surlicségi, -cséit, -csesk = a fluiera
 surlile: un instrument muzical la ciobani, 20 cm. lung; are 6 găuri
 sutka, -kat, sutk = sărută
 sviiéi = înfașura ⁸⁶⁾
 svikéi, = kéit, -kesc = fluiera
 sviri = s o p i = a zice din *fole* (*svira*)
 svité, -tit, -tesk = strălucea (!)
 svzale = legători de papuci ⁸⁷⁾

T

Târli, -lit, -lesk = a curge
 tarnița = șa ⁸⁸⁾
 târzljak = miel ce se naște târziu
 testa, pl. art. -tele = aluat
 tifa = vârful capului
 tikvi = un fel de bostani
 tomazzu: un fel de vas de sticlă, de 2 litri, împrejur împletit cu sălci,
 ca să nu se poată sparge; se folosește la ținerea oțetului, vinului și apei
 totura = tot una
 trupa, pl. art. -pele = un lemn gros, pe care se taie carnea
 Tukovics: nume de persoană
 trosléit = că va fi ceva ⁸⁹⁾
 trusă ⁹⁰⁾ pl. -sele = locul între ⁹¹⁾ ușe

U

Udno = greu: mnja fost udno
 ulistele = tot laolaltă unde merg albinele ⁹²⁾
 uréklje, pl. art. -kljile = ureche

⁸⁵⁾ = ruda.

⁸⁶⁾ scris infusura.

⁸⁷⁾ = ghetă.

⁸⁸⁾ scris sea.

⁸⁹⁾ ?

⁹⁰⁾ scris și trusă.

⁹¹⁾ istoromânism, cu sensul de «înaintea».

⁹²⁾ = ulei, stup.

urzi, -zit, -zesk = urzi
 usoî = umbră după casă
 ușor, pl. art. -rele = mic ou⁹³), oușor
 utinut = mai cu seamă

V

Texte din Jeîni.

În toamna anului 1904 GLAVINA îi trimite lui A. Viciu la Blaj câteva probe de grâu din Jeîni. Materialul acesta prețios și din punct de vedere etnografic, pe care profesorul Viciu mi l-a pus la dispoziție, îl public în cele următoare, cu ortografia lui Glavina, care e întrucâtva deosebită de cea întrebuințată în bucățile precedente.

Astfel, el scrie semnul *a* pentru sunetul *â*, fără să-l întrebuințeze însă consecvent (bracs dar brăcse V/93, faré și faré V/97 etc.); deobiceiul punctul supt *a* e adăugat ulterior, la recetirea manuscrisului, cu creion roșu. Sunetul *a* îl explică: «are a se ceti oa», iar la cuvântul *ate* V/156 face nota: «sună ca oate, dar nu chiar întreg oa, ci pe jumătate»;

pe *ę* îl transcrie deobiceiul prin *ea* (frichea etc.), dar întâlnim destul de des și *é* (céle, âmné etc.); *-ă* final în loc de *ę* e mai rar (mă r â n c ă etc.);

nici pluralele în *-i* nu mai sânt atât de dese ca înainte;

sunetul în care se contopește *č* și *ț* este redat sau prin *ce*, *ci* (cea, încins, ciudit, acmoce etc.) sau, mai des — după model unguresc — prin *cs*, chiar și în cuvinte în care el corespunde unui *ț* dacoromân (csire «ține», bracs); uneori avem amândouă ortografieri (cincs); sunetul fonc corespunzător e, — alături de mai rarul *z* și *zs*, — *j* (osnajeà etc.), care însă uneori are și valoare de *i* (vije alături de vie);

pe *k* îl redă, în bucățile din urmă, deobiceiul prin *k*, dar și prin *c* (înainte de *a*, *o*, *u*, cons. și zero), ca în bucata dintâiu; înainte de *e* și *i* avem *k* sau *ch* (frichea); acest semn are însă și valoarea lui *č* (chiaro), care sunet mai e scris și *č* (manče), *ty* (mantye) și *tj* (cestja);

l' și *ň* sânt scrise deobiceiul *li* (filii) și *ni*; pe *mň* îl scrie *mî* (mîie l).

Dacoromânismele nu lipsesc nici în aceste texte. Le relev deobiceiul cu prescurtarea *dr.* în note, deși ele nu sânt totdeauna ușor de recunoscut, mai ales că asupra graiului din Jeîni, unde se păstrează mai bine fondul vechiu de limbă, nu sântem atât de bine informați ca asupra celui din Valdarsa.

⁹³⁾ topică istroromână.